*הרי אתה עלי חרם הנודר אסור, הריני עליך ואתה עלי, שניהם: אסורים זה בזה ומותרין בשל עולי בבל, ואסורין בשל אותה העיר, ואלו הן דברים של עולי בבל: הר הבית הלשכות והעזרות ובור של אמצע הדרך, ואלו הן של אותה העיר (א) הרחוב ובית הכנסת ובית המרחץ ואי אמרת בירא דשותפי הוא אמאי מותר והתנן *השותפין שנדרו הנאה זה מזה אסורים ליכנס לחצר לרחוץ בבור (ב) לרחוץ ה"נ, והכא במאי עסקינן למלאות מר מדידיה קא ממלא ומר מדידיה קא ממלא. וסבר רב נחמן יש ברירה והתנן *האחין השותפין: כשחייבין בקלבון פטורין ממעשר בהמה, וכשחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקלבון ואמר רב ענן לא שנו אלא שחלקו גדים כנגד טלאים וטלאים כנגד גדים אבל חלקו גדים כנגד גדים וטלאים כנגד טלאים אומר זהו חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך ורב נחמן אמר אפילו חלקו גדים כנגד גדים וטלאים כנגד טלאים אין אומר זה חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך? אלא דכולי עלמא בירא דהפקרא היא (ג)(אלא) והכא *במגביה מציאה לחבירו קא מיפלגי מר סבר קנה ומר סבר לא קנה:

מתני' מי שהיו פירותיו בעיר אחרת ועירבו בני אותה העיר (ד) להביא אצלו, מפירותיו לא יביאו לו ואם ערב הוא, פירותיו כמוהו,

מי

סרי אסא עלי פרס · הכי קאמר ליה הרי ממונך עלי כפסס חרמים שהן לבדק הבית הלכך הנודר אסור ליהנות משל המודר דכתיב לא יחל דברו (במדבר ל) ורשאי הוא לאסור עצמו בממון חברו : **ומותרין בדברים של עולי בבל** · שעשו בני הגולה לפי שהפקירום לכל ישראל ונתנום להם ולא להיותם שותפין בו שיהא להם כח לאסור זה חלקו על זה : **של אותה העיר** · שהן דרין בה מפני שהן שותפין בהן וזה אסור מפני חלקו של זה : **הכא במאי עסקינן למלאות** · הא דקתני ובור של אמצע הדרך מותרין לא לכל תשמיש הותרו כגון לירד ולרחוץ בתוכו דבירא דשותפין הוא, וכשהתירו למלאות מימיו התירו דסמכינן אברירה ואמרי' מר מדידיה קא ממלא, מים שמלא בכדו הן המבוררין מן המים לחלקו : **האחים השותפין** · אחים שהן שותפין בירושת אביהן : **כשחייבין בקלבון פטורין ממעשר בהמה וכשחייבין במעשר בהמה פטורים מן הקלבון** · כל ישראל הוזקקו לתת מחצית השקל לקרבנות צבור והטילו חכמים עליהם להוסיף מעה קטנה להיות קלבון לפרוטרוט מפני שהן חצאי שקלים אתיכות דקות וטוחן לאבד ופעמים שמחליפין אותן *במגים ונותנין הקלבון בחלוף ואף כשמצטרפין שנים לתת שקל שלם הטילו עליהם שני קלבוני' שלא לפחות מחבריהם ולמעט את ההקדש אבל האב שוקל בשביל שני בניו שקל שלם ופטור מקלבון שני : מעשר בהמה נוהג בכל שנה בולדות הנולדים, ועדר של שותפין פטורים הולדות ממעשר כדתניא בבכורות (דף נו:) כל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך (שמות יג) ולא של שותפות, ופרכינן והא בבכור כתיב ומשנינן אם אינו ענין לבכור דאיתיה בשותפות דכתיב "ובכורות בקרכם ולאנכם" (דברים יב) תנהו ענין למעשר, יכול אפי' קנו בתפיסת הבית כגון אחין שלא הספיקו לחלוק ירושתן עד שנולדו להם ולדות ת"ל יהיה הלכך אחים שהן שותפין שבותפותן לאחר חלוקה כגון שחזרו ונשתתפו חייבין בקלבון כשאר שנים המתחברין לשקל שלם ופטורים ממעשר בהמה דשותפין בעלמא ניהו דבטלה לה תפיסת הבית, וכשחייבים במעשר בהמה כגון שנשתתפו משנפלה להם הירושה דקיימא תפיסת הבית פטורין מן הקלבון כאילו היה אביהן קיים שממונן אחד ופוטרן יחד : **ואמר רב ענן לא שנו** · דבשביל חלוקה בטלה תפיסת הבית מינייהו : **אלא כשחלקו** · על פי שום בדמים גדים כנגד תישים זקנים או כנגד טלאים דבטלו מהן שם ירושה ונתנו בה תורת לקוחות וכי חזרו ונשתתפו הוו להו כלוקח זה בשלו וזה בשלו מן השוק ונתערבו ואין כאן עוד שם תפיסת הבית אלא שם שותפות אבל חלקו טלאים כנגד טלאים וגדים כנגד גדים דזהו משפט ירושה לכל אחד חלק בכל מין ומין אומרים זה חלקו המגיעו דיש ברירה ועדיין שם יורשים עליהן וכשחזרו ונשתתפו חזרה תפיסת הבית למקומה. ויש פותרים הטעם משום לקוחות דתנן הלוקח פטור ממעשר בהמה (בכורות דף נה:) וטעות הוא בידם דכשהולדות לקוחין הן פטורין מלהתעשר אבל הלוקח עשר בהמות וילדו חייבין במעשר והכא לגמרי פטר להו : **אין אומרים כו'** · ופטור אלמא אין ברירה אלא על כרחך לרב נחמן בירא דהפקרא הוא מדאסתרו ביה מודרי הנאה (ה) גבי מילה ונתן לחברו : **במגביה מציאה לחברו קא מפלגי** · לא גרסינן במגביה מציאה קנה חברו קמפלגי ולא גרס מר סבר קנה חבירו כו' דאם כן קשיא דרב נחמן אדרב נחמן דאבעי לן לפרושי הכא דרב נחמן סבר קנה חברו דקאמר כרגלי מי שנתמלאו לו ובשנים אוחזין (ב"מ דף י.) אמרינן רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרוייהו המגביה מציאה לחברו לא קנה חברו אלא ה"ג "במגביה מציאה לחברו" קא מפלגי ותו לא ופי' במגביה מציאה לחברו קא מפלגי ודכולי עלמא לא קנה חבירו בהגבהתו של זה אלא אם קנה המגביה אם לא קנה פליגי רב נחמן סבר לא קנה המגביה דלאו אדעתיה למקני אלא מי שנתמלאו לו קנאם במשיכה כשיקבלם כשבאו לרשותו ודעתו לקנות דכי אמר "לא קנה חברו" כל זמן שהוא ביד המגביה אמרינן דיכול לומר אני אזכה בה לעצמי אבל משנתנה לו קנה דתנן התם [דף ס:] ואם משנתנה לו אמר זכיתי בה תחלה לא אמר כלום ורב ששת סבר קנה המגביה תחלה ומידו קבלם זה הלכך כרגלי הממלא ולית דגרס כמו שכתוב בספרים ומפרשין הכי רב נחמן סבר קנה חבירו משנתן לו ורב ששת סבר לא קנה חברו אלא המגביה : **מתני' לא יביאו** · מפירותיו הואיל והוא לא ערב לשם דהכל כרגלי הבעלים : **ואם ערב הוא** ללכת לשם : **פירותיו כמוהו** · ומותר להביאם :

מי

[והתנן השותפין · מגופיה הוי מצי למידק דאסר בה"כ ובית המרחץ מטעם שותפין אלא זאת פשוט יותר] : ת"י

הכא במגביה מציאה לחברו קנה חבירו קמפלגי · דרב נחמן אית ליה קנה חברו ולכך קאמר כרגלי מי שנתמלאו לו כו' והקשה רש"י דהדיא קאמר רב נחמן בפ"ק דב"מ (דף י. ושם) דמגביה מציאה לחברו לא קנה חברו אלא נראה לרש"י דה"ג במגביה מציאה לחברו קמפלגי ותו לא וה"פ רב נחמן סבר לא קנה המגביה דלא היה בדעתו למקני והוי הפקר עד שבאו ליד מי שנתמלאו לו והוא קנאם במשיכה דדעתו היה לקנות ואע"ג דמגביה מציאה לחברו לא קנה חברו היינו כשעודה ביד המגביה לפי דמצי למימר אני זכיתי לעצמי אבל כשנטלה חברו זכה מן ההפקר כיון דמגביה לא הגביה לקנות לו כדתנן התם ואם משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחלה לא אמר כלום לכך הוי כרגלי מי שנתמלאו לו ורב ששת אמר מגביה מציאה לחברו קנה המגביה תחלה וזה קבלה מידו הלכך הוי כרגלי הממלא ודוחק הוא למחוק גרסת הספרים ועוד אין סברא לרב ששת שיקנה המגביה בלא מתכוין לכ"ע נראה לרשב"ם לפרש שיש ליישב גרסת הספרי' ומה שהקשה רש"י לא קשה מידי דשאני התם דקאמר טעמא משום דהוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים דאחרים לא ימלאו המילאה אח"כ לפיכך קאמר רב נחמן דלא קנה אבל הכא אית ליה לרב נחמן שפיר דקנה מי שנתמלאו לו דלא הוי חב לאחרים דהא איכא הרבה מים דיכולים אחרים למלאות ועוד אומר ר"ת דיש לקיים גרסת הספריםוה"פ מר סבר המגביה מציאה לחברו קנה חבירו היינו רב ששת ולכך קאמר כרגלי הממלא דמאיזה טעם אמרינן המגביה מציאה לחברו קנה חברו דמגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה והואיל ואתי מכחו דין הוא שיהא כרגלי הממלא ור"נ ס"ל לא קנה חברו והשתא ניחא ההיא דב"מ *דגם הוא לא קנה דלא נתכוון לקנות וא"כ הרי הן הפקר כל זמן שלא באו לידי מי שנתמלאו לו ולכשיבאו לידו יזכה בהן מן ההפקר לפיכך הן כרגליו (ליסנא אחרינא במגביה מציאה לחברו קא מפלגי ולא גרסינן מר סבר קנה חברו וכו' דא"כ קשיא דר"נ אדר"נ דמבעיא לפרושי הכא ר"נ סבר קנה חברו דקאמר כרגלי מי שנתמלאו לו ובשנים אוחזין רב נחמן ורב חסדא אמרי תרוייהו המגביה מציאה לחברו לא קנה חברו בהגבהתו של זה ולא קנה המגביה דלאו אדעתיה למקני אלא מי שנתמלאו לו קנאן במשיכה כשיקבלו שיבאו לרשותו ודעתו לקנות דכי אמרינן לא קנה כל זמן שביד המגביה אמר דיכול לומר לו אני אזכה לעצמי בה תחלה אבל משנתנה לו קנה דתנן התם אם משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחלה לא אמר כלום ורב ששת סבר קנה המגביה ומידו קבלה זה הלכך כרגלי הממלא ולית דגרס כמו שכתוב בספרים ומפרש הכי רב נחמן סבר קנה חברו משנתן לו רב ששת סבר לא קנה חברו אלא המגביה לשון הקונטרס) :

אלא

עין משפט
נר מצוה

נב א מיי' פ"ז מהל' נדרים הלכה ב טוש"ע י"ד סימן רכד סעיף א :

נג ב מיי' שם הלכה ד סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכו סעיף א :

נד ג מיי' פ"ו מהלכות בכורות הלכה י ופ"ג מהלכות שקלים הלכה ד ה :

נה ד מיי' פ"ו מהלכות בכורות שם הל' י :

נו ה מיי' פי"ז מהל' גזילה ואבידה הלכה ג טוש"ע ח"מ סימן רסט סעיף א :

נז ו מיי' פ"ה מהלכות יו"ט הלכה יג טוש"ע א"ח סימן שצו סעיף יז :

תת נושא (המאבק)
שיטת ר"נ בברירה -
עד כאן הגמ' ראינו שר"נ הגדיר בור של עולי בבל כשל שותפות אבל כני' להסביר הכי היינו ברירה לסמוך על ברירה (לאור המקורות ולע"ל) הגמ' מקשה דר"נ לית ליה ברירה ומשום כך הגמ' מתרצת בתירוץ דלכו"ע (כולם לא) ברירא והפקרא הוא וקמיפלגי במגביה מציאה לחבירו (האם קנה המגביה)

רבינו חננאל

שמעון המודר אסור אם א"ל הרי אתה עלי חרם ראובן הנודר אסור הריני עליך ואתה עלי שניהן אסורין ושניהן מותרין בדבר של עולי בבל (ואסור) [ואסורין] בדבר של אותה העיר. אלו הן דברים של עולי בבל הר הבית הלשכות והעזרות והבאר שבאמצע הדרך אלו הן דברים של אותה העיר הרחבה ובה"כ ובית המרחץ והתיבה והספרים ואי אמרת האי ביר של עולי בבל דשותפי הוא אמאי מותרין ותתנן השותפין שנדרו זה מזה הנאה אסורין ליכנס לחצר ופריק רב נחמן לירד לרחץ בזה הבאר אסור דהא בכל הבאר הוא רוחץ ואסור אבל למלאות מים מתוכו אמרינן כל אחד מחלק שיש לו בתוכו כלומר משלו ממלא · ואקשינן וסבר רב נחמן שזה המים ששאב הן הן בעצמן חלקו וכי יש ברירה והתנן בשקלים סוף פרק ראשון [ובשחיטת חולין פרק ראשון] ובבכורות פרק אחרון האחין השותפין שחייבין בקולבון פטורין ממעשר בהמה והן שכבר חלקו כדתנן בבכורות פרק אחרון חלקו ולבסוף נשתתפו חייבין בקולבן ופטורין ממעשר בהמה פירוש חייבין בקילבון דכיון דחלקו נעשו כרחוקין ותנן השוקל על ידו ועל יד חבירו חייב בקילבון ופטור ממעשר דכיון דחלקו הרי הן כלקוחות ותנן הלוקח או שנותן לו במתנה פטור ממעשר בהמה · ושחייבין במעשר בהמה שעדיין לא חלקו וירשו בהמה או קנו ועדיין לא חלקו חייבין במעשר בהמה דתנן קנו בתפיסת הבית חייבין ואם לאו פטורין ופטורין מן הקילבון כי מממון אחד הביאו הסלע כי עדיין לא חלקו כך היתה חובת קולבון אם היו אחים ולא חלקו וקנו מתפיסת הבית (או) [אם] הביאו שניהן סלע פטור מן הקולבון ואמרינן התם בבכורות פטורין בזה ובזה שחלקו בבהמה ולא חלקו בכספים *) אע"ג דהלקי בהמה גלו דעתייהו דלמיפלג קיימי וליחייבו בקילבון קמ"ל · ואמר רב ענן לא שנו [אם] חלקו האחין פטורין ממעשר בהמה אלא בזמן שחלקו גדיין כנגד טלאין כו' ורב נחמן אמר אפילו חלקו גדיים כנגד גדיים וטלאים כנגד טלאים **אין אומר** זה הוא חלקו **המגיעו** משעה ראשונה לכך · והנה רב נחמן לית ליה ברירה ופרקינן אלא דכ"ע באר של עולי בבל הפקירא הוא ובמגביה מציאה לחבירו פליגי רב נחמן סבר המגביה מציאה לחבירו כיון **דבשעת הגבהה** אדעתא דחבריה קמגבהה לה קנה חבירו וכן שמעתא סלקא בשנים אוחזין בטלית ורב ששת סבר לא קנה וקי"ל כרב נחמן · ת"ש מי שזימן לו אורחים כו' קתני מיהא אם זיכה להם יוליכו עמהן

מסורת הש"ס

נדרים ס. מז:

נדרים מה: כ"ק לה: ב"ב נו:

חולין כה: בכורות נו: [שקלים פ"א מ"ז]

ס"א במעות

[ב"מ ח. י.]

הגהות הב"ח

(א) גמ' של אותה העיר הרחבה ובית המרחץ ובית הכנסת וכו' כצ"ל: (ב) שם ולרחוץ בבור הכי נמי כו' ותיבת לרחוץ נמחק: (ג) שם דהפקירא היא והכא במגביה כו' ותיבת אלא נמחק: (ד) שם במתני' ועירבו בני אותה העיר שיביאו לו מפירותיו ואם ערב הוא פירותיו כמוהו כצ"ל: (ה) רש"י ד"ה אין אומרים וכו' מודרי הנאה הוה גבי:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הכא במגביה וכו' וגם הכא לא קנה · ע"ז דף סב ע"א תוספות ד"ה נקוט :

---

*) נ"ל וקמ"ל דאע"ג דהלקו בבהמה סד"א דגלו דעתייהו וכו'